

NHỮNG CÂU CHUYỆN TÁC NGHIỆP: BIỂN ĐÔNG Ở... CHÂU ÂU

Chúng tôi trao đổi danh thiếp cho nhau, nắm tay nhau, nói với nhau rằng “mong mọi chuyện sớm tốt đẹp và hẹn ngày tái ngộ”. Tôi thấy đôi bàn tay bạn rất mềm, mềm như thế không thể cầm súng, mềm như thế chỉ có thể cầm bút. Mà nếu là người cầm bút chân chính thì bạn sẽ không dùng nó để giết tôi và đồng bào của tôi?!

Phát ngôn viên Liên minh Châu Âu và “lời hứa” Biển Đông

Trong thời gian diễn ra các “Vòng đàm phán hạt nhân Iran và 6 cường quốc” (E3/EU+3- Iran Talks) tại Vienna, Áo, thì cũng là lúc diễn ra tình hình căng thẳng về vấn đề Biển Đông giữa Việt Nam và Trung Quốc. Lúc ấy, báo chí - truyền thông Việt Nam đang muốn phỏng vấn giới chính khách và công chúng nước ngoài về tình hình này. Tôi đọc lướt các báo thì thấy có một tin nổi bật, đó là phát ngôn của EU về Biển Đông nhưng do người Phó phát ngôn trả lời (ở Paris). Tôi băn khoăn tự hỏi, tại sao các đồng nghiệp không phỏng vấn Trưởng phát ngôn, rồi đột nhiên, tôi giật mình nhận ra là ông ta đang ở đây! Và thế là, ngay lập tức tôi đã lên kế hoạch để phỏng vấn ông ấy và các đồng nghiệp.

“Lời hứa” Biển Đông của ông Michael Mann (người phát ngôn của Cao ủy Liên hiệp châu Âu phụ trách chính sách an ninh và đối ngoại của Catherine Ashton) (bên phải) và tác giả thứ hai (bên trái)

Tháng 5/2014, tôi bắt đầu tiến hành phỏng vấn và hỏi chuyện đồng nghiệp và quan chức (trong số hơn 400 phóng viên, nhà báo và nhiều quan chức, lãnh đạo EU) đang có mặt tại Iran Talks, nhưng hầu hết họ đã từ chối trả lời vì nhiều lý do khác nhau.

Một hôm, như thường lệ, sau khi ông Michael Mann (người phát ngôn của Cao ủy Liên hiệp châu Âu phụ trách Chính sách An ninh và Đối ngoại của Catherine Ashton) họp báo, thông báo tin tức của ngày đàm phán hôm đó, cánh nhà báo lại vây chặt lấy ông, bắt ông phải trả lời tất cả các câu hỏi liên quan. Hôm đó, tôi đã quyết định hỏi ông:

- Xin ông cho biết quan điểm của ông và EU về tình hình xung đột Biển Đông giữa Việt Nam và Trung Quốc đang diễn ra hiện nay?

Ông Michael Mann nhìn tôi vài giây (cánh nhà báo cũng nhìn tôi, có lẽ nhiều người khó chịu) rồi như kịp nhận ra lý do, rằng tôi là nhà báo Việt Nam, nên ông nói:

- Xin lỗi cô, tôi sẽ kiểm tra lại thông tin này rồi trả lời cô.

Ông vừa dứt lời, thì các nhà báo khác lại xông lên hỏi (về hạt nhân) khiến tôi không kịp hỏi câu thứ hai. Tôi rút khỏi đám đông và quan sát xung quanh, thấy mấy nhà báo Trung Quốc cũng đang chuẩn bị máy móc đứng ngay cạnh đó. Một cô mặc áo hồng, tóc ngắn, quay lưng lại phía tôi, nhưng cái micro và máy quay của cô ấy và đồng nghiệp thì hết đưa lên cao, lại xuống thấp, sang phải, lại sang trái, sau lưng rồi trước mặt, không hiểu là họ đang gỡ dây hay đang tác nghiệp?!

Một lúc sau, chúng tôi xuống nhà ăn của Hội nghị để ăn trưa. Lúc trở lại phòng, tôi chợt nhìn thấy ông Michael Mann đang đi phía trước, bèn lập tức đuổi theo ông và hỏi:

- *Thưa ông, khi nào thì ông có thể cho tôi biết ý kiến về Biển Đông?*

Ông nhìn tôi và nói luôn:

- *Ôi! xin lỗi cô cho tôi email, tôi sẽ trả lời sau nhé.*

Lúc đó, tôi không cầm danh thiếp, cũng không cầm bút nên cuống cuống nói:

- *Xin ông đợi tôi vài phút.*

Tôi chạy lại phòng họp (nơi để đồ đạc) và đoạn đường này cũng không phải là gần. Tôi loay hoay tìm danh thiếp, mọi lần thì nó vẫn ở trong cái túi đen, thêu chữ Việt Nam, nhưng hôm nay lại không thấy đâu. Một lúc sau, tôi cũng tìm thấy và nhanh chóng chạy lại chỗ ông, nhưng nghĩ bụng “lâu như vậy, chắc gì ông ấy còn đợi?”. Nhưng ông Michael Mann vẫn đứng ở đó, cùng một nhân viên. Tôi trao cho ông ấy danh thiếp của mình, ông ấy đã nhận nó bằng hai tay và nhìn thẳng vào mắt tôi, rồi nói:

- *Ok, tôi hứa với cô!*

Lúc này, tôi thực sự ngỡ ngàng nghĩ: một lãnh đạo EU như ông ấy, cần gì phải hứa trịnh trọng đến thế với tôi? Thấy thái độ của tôi hơi sững lại, ông ấy nhoen miệng cười, cô nhân viên cũng cười theo. Họ chào tôi rồi bước đi. Tôi biết mình hành động dồn dập như vậy, có vẻ không lịch sự nhưng tôi không còn cách lựa chọn nào khác.

Tối hôm sau, trong khi cánh nhà báo ngồi hàng dài ở khách sạn Coburg, chờ thông tin cuối ngày thì tôi trở về nhà, tôi kiểm tra email và nhận được hai bức thư email của ông Michael Mann gửi cho tôi: Một bức thư, là câu trả lời về vấn đề Biển Đông, trong thư có đoạn: “... *EU kêu gọi các bên liên quan tìm ra những giải pháp hòa bình và hợp tác theo đúng luật pháp quốc tế, mà cụ thể là Công ước của Liên hợp quốc về Luật Biển (UNCLOS). EU khuyến khích Việt Nam và Trung Quốc tham gia đối thoại để giải quyết vấn đề này. EU muốn đóng vai trò trung gian trong việc ổn định an ninh khu vực bởi khu vực này có vị trí rất quan trọng về kinh tế, chính trị và chiến lược trên thế giới. Gần 50% số lượng hàng hóa vận chuyển đường hàng hải trên thế giới đều qua khu vực Biển Đông, chính vì thế, bất kỳ một sự việc nào xảy ra cũng có thể ảnh hưởng đến tự do hàng hải và hàng không và gây ra những hậu quả nghiêm trọng đến thương mại xuyên Á và cả nền kinh tế toàn cầu, bao gồm cả châu Âu. EU lấy làm lo ngại về những diễn biến gần đây trên Biển Đông liên quan đến việc Trung Quốc hạ đặt trái phép giàn khoan Hải Dương - 981 trong vùng đặc quyền kinh tế và thềm lục địa của Việt Nam. EU cho rằng, các hành động đơn phương có thể gây ảnh hưởng đến môi trường an ninh trong khu vực. EU kêu gọi các bên có những biện pháp hạ nhiệt căng thẳng và kiềm chế không có những hành động đơn phương làm tổn hại đến hòa bình và ổn định trong khu vực. EU sẽ tiếp tục*

theo dõi sát sao tình hình hiện nay". Và một thư khác, là tài liệu bổ sung mà ông đã trả lời báo chí quốc tế từ tuần trước về vấn đề này.

"Sau đó, lời phát ngôn này đã được đăng tải trên nhiều cơ quan báo chí-truyền thông của Việt Nam và quốc tế.

Vậy là, chính sự việc này đã cho tôi động lực để tiếp tục thuyết phục các đồng nghiệp quốc tế, rất may, sau đó nhiều nhà báo đã sẵn sàng trả lời phỏng vấn của tôi (tất cả các ý kiến đều ủng hộ Việt Nam). Thậm chí, một số nhà báo còn sẵn sàng ra Biển Đông để tác nghiệp... Tôi đã từng nói với họ rằng: "Xét cho cùng thì cái ác chưa chắc đã đáng sợ bằng sự im lặng của những người tốt... Chúng tôi không cần các bạn phải bênh vực cho Việt Nam, mà chỉ cần các bạn nói lên tiếng nói của lương tri, của lẽ phải, như vậy là đủ".

Tác nghiệp ngoài biển

Năm nay, các "Vòng đàm phán hạt nhân Iran và 6 cường quốc" đã kéo dài nửa năm, mỗi tháng một lần, mỗi lần khoảng gần một tuần. Đây là sự kiện đặc biệt quý giá đối với cuộc đời làm báo của tôi, ngoài chuyện tác nghiệp về diễn biến của các vòng đàm phán hạt nhân, tôi đã phỏng vấn và lĩnh hội được nhiều ý kiến của quan chức EU, các phóng viên, nhà báo quốc tế về vấn đề Biển Đông và các vấn đề thời sự nóng khác.

Tháng 3/2014, trong lúc giải lao, một đồng nghiệp Reuters (chuyên theo dõi mảng chính trị) đã chia sẻ với chúng tôi rằng: "Vấn đề Nga và Crimea là chuyện nhỏ. Xong rồi! Mọi người hãy chú ý đến Donetsk và những vùng đất có biên giới với Nga nhé". Lúc đó, chúng tôi thấy Donetsk có vẻ rất bình yên, nhưng chỉ một tháng sau, khi chúng tôi trở lại vòng đàm phán hạt nhân tiếp theo (tháng 4/1014) thì người biểu tình đã tuyên bố "Donetsk là nhà nước độc lập". Tôi

tìm anh đồng nghiệp Reuters, hôm trước, nhưng không thấy anh ta đâu, vài đồng nghiệp cho biết là anh ấy đang đi tác nghiệp ở Ukraine rồi.

Tháng 5/2014, khi Iran Talks vẫn đang diễn ra thì vấn đề xung đột Biển Đông giữa Trung Quốc và Việt Nam cũng diễn ra rất căng thẳng. Trung Quốc đã hạ đặt trái phép giàn khoan Hải Dương 981 (Haiyang Shiyou-981) trong vùng đặc quyền kinh tế và thềm lục địa của Việt Nam, dẫn đến làn sóng biểu tình của người Việt ở khắp nơi trên thế giới.

Tôi phỏng vấn các đồng nghiệp BBC (Anh quốc), họ bảo: “Chúng tôi không nắm được chi tiết vụ việc Biển Đông nên không thể trả lời cô”. Tôi lại tìm mấy đồng nghiệp Mỹ, thì họ nói: “Xin lỗi cô, tòa soạn chúng tôi không cho phép trả lời các cuộc phỏng vấn”... Nhiều ngày bị từ chối như vậy khiến tôi cảm thấy mệt, cuối cùng chính quan điểm của ông Michael Mann đã giúp tôi... và nhiều nhà báo EU, Trung Đông đã sẵn sàng trả lời tôi. Họ bày tỏ ý kiến, quan điểm một cách rất thẳng thắn, thậm chí là đối nghịch nhau về vấn đề Trung Quốc (không chỉ ở Biển Đông mà còn là sự hiện diện của Trung Quốc ở khắp các châu lục).

Một đồng nghiệp EU (xin lỗi vì lý do nghề nghiệp, tôi không thể nêu tên ở đây) chia sẻ: *Chúng ta nên chấp nhận như vậy đi, bởi đó là trò phô trương sức mạnh của Trung Quốc với Mỹ trong cuộc chạy đua trở thành cường quốc số 1. Trung Quốc sẽ thỉnh thoảng làm như vậy không chỉ ở Biển Đông, không chỉ với Việt Nam mà với tất cả các châu lục khác để đạt được tham vọng bá chủ của mình. Theo một nguồn tin tình báo, đến năm 2050, Trung Quốc sẽ trở thành cường quốc số 1, Mỹ số 2, Nga số 3, Ấn Độ số 4. Bốn nước này sẽ có quyền phân chia lại thế giới.*

Tôi hỏi: *Tức là các nước nhỏ phải chịu sự gặm nhấm của Trung Quốc từ giờ đến lúc đó?*

Đồng nghiệp EU: *Thế nên các nước phải biết tự bảo vệ mình.*

Tôi lại hỏi: *Anh có thể nói rõ hơn không?*

Đồng nghiệp EU: *Để bảo vệ hòa bình, tính mạng cho nhân dân thì đất nước đó phải có một loại vũ khí tự vệ đặc biệt.*

Tôi hỏi: *Vũ khí đặc biệt? Đó là vũ khí hạt nhân!*

Đồng nghiệp EU: *Đúng vậy!*

Một đồng nghiệp châu Âu khác thì cho tôi xem một bộ phim tài liệu rất quý, do anh và các đồng nghiệp thực hiện. Bộ phim có nhan đề “Trung Quốc đang nuốt dần thế giới” (tạm dịch). Có thể tóm tắt thành hai vấn đề chính, đó là:

Thứ nhất, ở đất liền: Người dân Trung Quốc đã định cư, buôn bán và thành công trên khắp các châu lục. Bộ phim đề cập đến việc, Trung Quốc đã tìm cách bành trướng và lan tỏa trên thế giới với chính sách di dân như sau: (1) Tại châu Phi, Trung Quốc chủ yếu khai thác tài nguyên (như Chủ nghĩa thực dân kiểu mới) chứ không thực sự tạo công ăn việc làm cho người châu Phi. Họ mua lại đất đai, cánh đồng, xây dựng nhà xưởng... đưa nhân công (bất hợp pháp) và hàng hóa giá rẻ từ Trung Quốc tràn sang. Họ hình thành nên các làng người Trung Quốc, đồng thời đuổi những người châu Phi đi chỗ khác. Việc làm này thời gian gần đây đã khiến cho dân chúng một số nước châu Phi “tỉnh ngộ”. Có những nơi, người dân đã nổi lên đánh đuổi các nhà đầu tư Trung Quốc. Hiện nay, đã có hơn một triệu người Trung Quốc sinh sống ở châu Phi; (2) Tại châu Á (đặc biệt là Đông Nam Á), có nhiều người Hoa kiều đang định cư, sinh sống và làm ăn ở khu vực

này. Họ rất thành công, thậm chí giàu có hơn những người bản địa; (3) Tại châu Mỹ, nhiều doanh nghiệp Trung Quốc cũng đã xây dựng nhà xưởng, doanh nghiệp, mua đất đai... và định cư ở đây; (4) Tại châu Âu, giới thượng lưu, giới doanh nghiệp Trung Quốc thường xuyên tổ chức các buổi tiệc sang trọng để gặp gỡ các chính khách, các doanh nghiệp lớn của EU. Thông qua đó, họ tìm kiếm các cơ hội hợp tác, làm ăn và định cư. Hiện nay, rất nhiều tỷ phú Trung Quốc đang muốn chuyển đến sinh sống ở châu Âu. Lý do mà họ đưa ra, đó là châu Âu có môi trường kinh tế, chính trị khá ổn định, xã hội khá yên bình. Tuy nhiên, làn sóng này đang gặp phải sự phản đối kịch liệt của nhiều người dân châu Âu. Hoặc đơn cử một ví dụ mà tôi quan sát thấy, trong nhiều chuyến bay từ Nga sang Áo, đều chở các em nhỏ Trung Quốc, trong độ tuổi từ 5 đến 15 tuổi, mỗi em mang đeo một cây đàn Violon sang Áo để học nhạc. Theo người dân bản xứ, thì “sinh viên Trung Quốc sau khi ra trường, thường tìm cách kết hôn với những người Áo, EU giàu có và ở lại để lập nghiệp”. Có những khu người Hoa sinh sống thành từng cụm khép kín, khiến cho người bản xứ không thể dễ thâm nhập vào. Nhiều người bản xứ đã tỏ ra rất bất mãn về việc này.

Thứ hai, trên Biển Đông: Mặc dù, Trung Quốc đã và đang giở nhiều chiêu trò với các nước láng giềng, nhưng chưa thực sự thể hiện được sức mạnh của mình như ở đất liền.

Một số đồng nghiệp Iran (chuyên theo dõi mảng chiến trường) cũng cho tôi xem những thước phim tư liệu, phóng sự mà họ đã thực hiện ở chiến trường Afghanistan, Iraq, Syria... Họ là những phóng viên đã từng vào sinh ra tử, mấy chục năm ở các chiến trường này. Có người còn mang trong mình những mảnh đạn nhỏ. Họ kể cho tôi nghe về những lần họ đã bị chết hụt.

Thấy tôi thường hỏi chuyện các đồng nghiệp về Biển Đông, nên nhà báo Sohail đã chủ động hỏi: *Tình hình ở Biển Đông giữa Việt Nam và Trung Quốc căng thẳng như thế?*

- *Vâng. Anh có nghĩ là giàn khoan Hải Dương-981 của Trung Quốc (Haiyang Shiyou - 981) đang thách thức dư luận quốc tế không?*

- *Có vẻ là như thế.*

- *Nếu Biển Đông xảy ra chiến sự, các anh có ra đó tác nghiệp không?*

- *Chắc chắn 100%, tôi và mấy đồng nghiệp này sẽ đi.*

Anh chỉ vào các bạn của mình và nhìn tôi quả quyết. Mấy đồng nghiệp kia gật đầu đồng tình.

- *Đó đâu phải là đất nước của các anh, điều gì khiến các anh muốn đến đấy?*

- *Độc giả - công chúng - họ muốn biết sự thật. Chúng tôi ra đó vì sự thật, vì công chúng.*

- *Các anh không sợ chết à?*

- *Phải tin rằng mình không thể chết thì bạn sẽ có sức mạnh để trở về.*

- *Vậy tôi có thể hiểu ngắn gọn là vì công chúng, vì sự thật nên các anh không sợ chết?*

- *Đúng vậy! (Sohail cười lớn).*

- *Đây là bức ảnh do thầy Mohamad Tajik của tôi “chộp” được khi tôi đang tránh đạn - Anh chia cho tôi xem.*

- *Thầy giáo của anh cũng ra chiến trường à?*

- *Ừ. Chính thầy Mohamad Tajik đã đưa tôi ra chiến trường để dạy cho tôi cách tác nghiệp. Trong bức ảnh này,*

đạn bay vèo vèo nhưng thầy ấy vẫn cứ ngồi huýt sáo (anh làm động tác). Tôi rất nể phục thầy. Thầy không bao giờ sợ chết. Thầy luôn tỉnh táo và bình tĩnh trong mọi tình huống. Đôi lúc tôi thấy thầy bình thản đến kinh ngạc, thầy khen những quả dâu đất, những bông hoa dại, trong lúc chúng tôi đang nằm rạp xuống đất tránh đạn.

- Có lần nào anh suýt chết chưa?

- Nhiều chứ cô. Có lần, tôi đang đứng sau một cậu lính để tác nghiệp thì bỗng nhiên anh ta trúng đạn, chết ngay tại chỗ. Tôi bèn rút camera, cầm lấy khẩu súng của anh ta mà bắn lia lịa. Bây giờ thì khác, tôi đã đi nhiều, quen rồi nên có kinh nghiệm hơn.

- Anh còn ấn tượng lần nào nữa không?

- Có thời gian tôi tác nghiệp ở sa mạc, bốn ngày liền tôi không được ăn, không được uống bất kì một giọt nước nào. Sau này, có những đợt kéo dài đến gần cả tuần, tưởng như chết rồi.

- Các anh đã bao giờ tác nghiệp ngoài biển chưa?

- Cô xem đi! - Vừa nói Sohail vừa bật máy tính cho tôi xem một đoạn phim tài liệu trên biển, anh đã thực hiện cùng đồng nghiệp. Đoạn phim chiếu cảnh một chiếc thuyền nhỏ lênh đênh trên biển, trên thuyền có một người lính đang cầm súng chĩa vào đầu năm tù binh.

- Theo các anh tác nghiệp ở đâu khó hơn, trong đất liền hay ngoài biển?

- Trên cạn, trong đất liền thì bom, đạn vèo vèo, đất đá văng tung tóe, có khi bạn chết không phải do đạn mà do trúng những mảnh vụn đó. Còn ngoài biển bạn có cơ may để

lặn sâu xuống nước mà tránh đạn - Đồng nghiệp Sajad Vaez tiếp lời.

- Theo các anh thì phóng viên khi tác nghiệp ngoài biển cần chú ý những điều quan trọng nào?

- Hãy mang theo những thứ máy móc chống nước, nhẹ nhất, cần thiết nhất. Càng ít dụng cụ càng tốt. Bọc những thứ dự trữ trong các túi ni lông, cho vào ba lô chống nước, đeo sau lưng. Những thiết bị còn lại như máy quay, máy ghi âm, máy ảnh thì đeo trên trán, cánh tay, trước ngực. Bạn phải luôn quan sát, định vị kỹ các vị trí trên mặt nước. Sẵn sàng nhảy ra khỏi tàu khi thấy tín hiệu bất thường. Tất nhiên là bạn phải biết bơi và lặn giỏi. Nếu chẳng may bạn phải nhảy xuống nước thì cũng cố gắng quan sát để tác nghiệp nhé - Sohail chia sẻ.

- Khi nào thì chúng ta có thể đi?: - Sajad Vaez hỏi tôi.

- Các anh chờ tin nhé! - Tôi cười.

- Cô có đi không?

- Tất nhiên là tôi sẽ đi cùng các anh.

- Cô có biết bơi không?

- Không. Nhưng như các anh đã nói thì tôi có...

- Đừng sợ, chúng tôi sẽ bảo vệ cô - Sohail nghiêm túc. Cả bốn đồng nghiệp của anh đều nhìn tôi quả quyết.

- Chúng tôi sẵn sàng đợi lệnh vì công chúng cần biết sự thật nào đang diễn ra ngoài biển: - Sohail nói tiếp

- Các anh chắc chắn chứ? - Tôi hỏi lại.

- Cô có cần chúng tôi cắt máu ăn thề không? - Nhà báo Sohail vừa nói vừa dùng cùi chỏ cửa vào cổ tay mình.

Các đồng nghiệp quốc tế tác nghiệp tại cuộc biểu tình Biển Đông của kiều bào Việt tại Cộng hòa Áo

Lạ thật, tôi gặp họ chưa lâu, nhưng lời nói và hành động của các đồng nghiệp ấy đã cho tôi cảm giác như những người anh em thân thiết tự kiếp nào. Tôi coi lời họ nói như “lời hứa cho Biển Đông” mà ông Michael Mann đã cho tôi. Và đúng là, các đồng nghiệp ấy đã không nói suông, họ đã hủy chuyến bay, ở lại tác nghiệp cùng tôi, tại cuộc biểu tình của kiều bào Việt tại Áo phản đối Trung Quốc (hạ đặt giàn khoan Hải Dương - 981 trái phép trong vùng đặc quyền kinh tế và thềm lục địa của Việt Nam). Cuộc biểu tình này được các bạn Việt kiều tổ chức (có kiều bào Philippine Tây Tạng, và người dân bản xứ EU) (8/5/2014).

Chia tay tôi, nhà báo Sohail nói: “*Các nước đều phải thể hiện sức mạnh của mình một khi bị nước lớn đe dọa. Việt Nam đang có một thứ tài sản vô cùng quý giá, đó là lòng yêu nước của người Việt trên thế giới. Họ đã luôn hướng về đất*

mẹ như thế này. Chúng tôi mong sớm ra biển để tác nghiệp với các bạn. Khi đó chúng tôi sẽ mang theo lá cờ này, những thước phim biểu tình hôm nay để làm hành trang nhé”.

Đồng nghiệp Trung Quốc

Dạo này, tôi thường chạy đi chạy lại để phỏng vấn, thấy tôi vớt đồ đạc một chỗ, một đồng nghiệp Palestine mắng:

- Cô không được vớt đồ như thế. Tôi ngồi đây thì không sao, nếu tôi đi ra ngoài ai sẽ trông đồ cho cô?

- Máy bàn kia cũng đâu có người mà đồ đạc vẫn để lung tung đó chị - Tôi cự lại.

- Họ đi theo đoàn... - Chị gần giọng.

Những ngày sau, tôi vẫn không nghe lời khuyên của chị, vẫn tiếp tục thực hiện những cuộc phỏng vấn và vớt đồ đạc một chỗ. Lúc này, đồng nghiệp Palestine, thêm một Croatia túm lấy tôi nhắc nhở:

- Chúng tôi cảnh báo mà cô không nghe à? Thôi tôi nói thẳng nhé, nếu Việt Nam và Trung Quốc không có chuyện gì thì thôi nhưng bây giờ tình hình như thế... Nếu cô bị mất tài liệu, mất mật khẩu... sẽ không ai cứu được cô đâu.

Các chị còn chỉ cho tôi thấy (tại vòng đàm phán Iran lần này), tôi đi đến đâu, trò chuyện với ai, phỏng vấn ai, đều có người châu Á đi theo (các chị ngại nên không chỉ đích danh). Đúng là có lần tôi đang phỏng vấn mấy đồng nghiệp quốc tế, lúc quay ra đã thấy một đồng nghiệp Trung Quốc đứng sát bên cạnh. Tôi lắc đầu nhìn họ, họ cũng nhìn lại tôi và nở một nụ cười như là cười đều. Trong số những đồng nghiệp Trung Quốc đó, đã có những người từng tác nghiệp thân thiện với tôi ở nhiều sự kiện trước đây, nhưng dạo này, dù không ai nói ra nhưng hình như giữa chúng tôi đang có một khoảng cách lớn.

Mặc dù, nghề đã tôi luyện cho chúng tôi phải “tuyệt đối tôn trọng các nguyên tắc khách quan, trung thực, trung lập, độc lập...”, nhưng trong hoàn cảnh nhạy cảm như thế này, trong bối cảnh tác nghiệp quốc tế ở đây, thì chúng tôi phải cố gắng hơn gấp nhiều lần.

Sáng hôm sau, khi chúng tôi ăn sáng tại phòng ăn của hội nghị, tôi đã quyết định hỏi chuyện một nhà báo Trung Quốc. Chị ấy hiện đang làm Đại diện Thường trú Đài Phát thanh quốc tế Trung Quốc tại châu Âu. Sau một hồi trò chuyện, chúng tôi cũng đi vào chủ đề chính cần trao đổi:

Tôi hỏi: *Bạn nghĩ gì về tình hình Biển Đông và giàn khoan HD-981?*

Bạn ngập ngừng: *Chúng ta nói chuyện với nhau như hai độc giả thôi nhé*

- *Vâng, chỉ như hai độc giả thôi - Tôi đồng ý.*

- *Chính trị luôn xấu! Tôi và bạn đều có gia đình, người thân và họ hàng. Nếu chiến tranh xảy ra, sẽ rất đau đớn cho tất cả nhân dân và chúng ta - Bạn ngừng nói và quay đi chỗ khác.*

Tôi chợt nhớ đến câu nói của nhà thơ Dư Thị Hoàn: “*Văn hóa Trung Quốc đáng kính, bá quyền Trung Quốc đáng khinh*”. Nhà thơ thật thâm thúy khi nói được tất cả suy tư của giới trí thức chỉ trong một câu ngắn gọn như vậy.

Chúng tôi im lặng một lúc, rồi tiếp tục trò chuyện về gia đình. Bạn nói bạn chưa lập gia đình, sắp hết nhiệm kỳ và chuẩn bị về nước. Tôi hỏi bạn:

- *Bạn có quay lại châu Âu nữa không?*

- *Không - Bạn trả lời không chút do dự.*

- *Tại sao vậy?*

- *Mẹ tôi đang ốm nặng. Bà ấy bị bệnh ung thư.* - Giọng bạn rất buồn.

Tôi luống cuống nói lời cảm thông. Bạn cười buồn. Rồi chúng tôi nói sang chuyện khác. Tôi kể lại cho bạn nghe câu chuyện: hôm trước ở Hội nghị Ủy ban Bộ trưởng Châu Âu (06/5/2014), tôi đã hỏi một nhà báo Nga rằng: *“Có phải đa số nhân dân Nga đang rất tự hào và ủng hộ đường lối, chính sách của vị Tổng thống hiện nay không?”*

- *Nhà báo đó có trả lời bạn không?* - Bạn hỏi.

- *Có. Anh ta vừa lắc đầu vừa bảo tôi rằng “chúng tôi đang có vấn đề bạn ạ...”*.

Tôi kể tiếp: *Tôi lại hỏi anh ấy: “Có phải truyền thông nước anh đang tuyên truyền một chiều về vấn đề giữa Nga và Ukraina không?”*. Anh ấy đáp: *“chúng tôi đã gặp khó khăn với độc giả nhưng chúng tôi cũng đã cố gắng cân bằng thông tin”*.

Tôi lại kể tiếp: Trong Hội nghị đó, tôi đã quan sát thấy các nhà báo Nga và Ukraina, mỗi nhóm ngồi một bên. Khi đặt câu hỏi cho các Bộ trưởng, họ đều tỏ ra bình thản, không hề có thái độ công kích Bộ trưởng của đối phương. Sau đó, cuộc họp kết thúc, một bạn nhà báo Ukraina đã nhún vai, bảo tôi rằng: *“sao Bộ trưởng Nga nói dài thế mà Bộ trưởng của chúng tôi nói ít thế nhỉ? Mọi thứ cần phải, cần phải...”*, đến lúc đó thì tôi hiểu thêm rằng hàng trăm nhà báo đang ngồi đấy, có thể họ đều như những “thùng thuốc súng”. Ai cũng sôi sục về vấn đề của đất nước mình, khu vực mình và vấn đề đại cục... nhưng họ vẫn giữ được thái độ điềm tĩnh, khách quan và trung lập.

Nghe xong câu chuyện, bạn hỏi tôi:

- *Bạn đã đến Trung Quốc chưa?*

- Tôi cũng đã được thăm một số vùng biên giới - Tôi trả lời.

- Bạn đến Bắc Kinh chưa?

- Chưa. Tôi cũng có ba người bạn Trung Quốc, họ đã học cùng tôi hồi Cao học. Họ đang ở Bắc Kinh. Tôi cũng chưa có dịp nào đi thăm họ.

- Vậy khi nào đến Bắc Kinh thì gọi cho mình nhé - Bạn dặn tôi.

Tôi gật đầu và dặn lại: - Nếu bạn quay lại châu Âu hoặc đến Việt Nam thì cho tôi biết nhé.

Chúng tôi trao đổi danh thiếp cho nhau, nắm tay nhau và nói rằng “mong mọi chuyện sớm tốt đẹp và hẹn ngày tái ngộ”. Tôi thấy đôi bàn tay bạn rất mềm, mềm như thế không thể cầm súng mà chỉ có thể cầm bút, mà nếu là người cầm bút chân chính thì bạn sẽ không thể dùng nó để bắn vào tôi và đồng bào của tôi ?!

Chúng tôi hy vọng rằng sẽ không bao giờ phải tác nghiệp ở hai chiến tuyến

UNO, 5/2014